

Motu Proprio “Omnium in mentem” – 15 december 2009

Op verzoek van velen een korte reactie:

Dit is een consequentie van de bevindingen van de internationale theologencommissie. Een paar jaar geleden heeft deze commissie een studie gemaakt. De commissie kwam er niet uit. Maar de tendens was in de richting die de paus nu aangeeft. (zie site Roosendaalgroup: <http://www.roosendaalgroup.com/Fdocuments.html>).

In deze studie wordt gesteld (ik schets in grove lijnen):

- 1e Vanuit de oudheid is de bisschop de leider van de kerk, als opvolger van de apostel.
- 2e Hij stelt 'dienaren' aan die hem helpen de kerk te leiden. (RM: Dit leiden is dus dienen... vgl. Laurentius, vgl. de kardinaal-diakens in de curie).
- 3e Later komen priesters om de bisschop te vervangen in de liturgie en de leiding van de kleine gemeenschappen die langzaam ontstaan. (RM: Zij zijn dus een soort mini-bisschoppen).

Zo staan bisschoppen en priesters in het priesterschap. Diakens delen niet in het priesterschap (zie de concilietekst waar de paus op doelt). De diaken hoort wél tot de ene 'ordo'. Tot het gewijde ambt.

De vragen die mijns inziens blijven staan zijn de volgende:

1. Is geheel de 'ordo' sacramenteel of alléén het priesterschap (dus alleen de priester- en de bisschopswijding)?
2. Hoe kun je binnen het ambt een scheiding maken tussen 'Christus het Hoofd' en 'Christus de Dienaar'; het is en blijft de ene Persoon? Zijn Hoofd van de kerk zijn, was aan het kruis en was dienend.
3. Hoe moet je de "graden" in de hiërarchie verstaan? Het concilie heeft ook over de invulling van de hiërarchie gesproken. Je mag deze niet meer zo beleven zoals we die van voor het concilie gewend waren.
4. Als de diaken helemaal niet meer 'in Persona Christi Capitis' vertegenwoordigt en zijn ambt ook niet meer als sacramenteel geduid hoeft te worden, suggereert de theologencommissie dat er een beletsel minder is om vrouwen diaken te wijden.

Er zijn ook enkele conclusies te trekken:

1. Het wordt nog duidelijker dat de diaken tot de bisschop behoort. Hij is géén mini-priester en niet in zijn wijding ondergeschikt aan bijvoorbeeld een plaatselijke pastoor.
2. Men moet dus nog voorzichtiger zijn met het benoemen van diakens in parochies om priesters te vervangen.
3. Als diaken zullen we, nog meer dan we al doen, onze identiteit moeten zoeken in een eigen invulling van het ambt. Daar zijn voldoende studies over. We hoeven niet priesterlijk te preken, ons niet priesterlijk te gedragen. De uitdaging van ons ambt is, conform wat de kerk vanaf het prille begin zegt, voor deze tijd een zegen te zijn. De documenten van Rome roepen ons op vooral de evangelisatie op te zoeken, te verkondigen. Juist op die plekken waar een priester niet komen kan. Juist op die plekken hebben wij een missie waar wij toegang hebben middels ons staan in de wereld als veelal gehuwde mensen met veelal een profaan beroep.

In Nederland concludeert de kerkjurist Dr. Ruud Huysmans dat de diaken volgens de paus zich vooral met de caritas moet bemoeien. Dat lees ik niet in de motu proprio. Hij moet dienen op het gebied van de liturgie, de catechese en de caritas. Dus alle drie de terreinen!

De vraag blijft wat voor 'dienen' dit is. Prof. Dr. Bart Koet en vele andere kerkhistorici en theologen hebben ons al duidelijk gemaakt dat het hier gaat om een ander soort dienen dan waar het Griekse woord 'doulein' voor staat. Daar wordt het vaak mee verward. Ik hoop dat de theologen doorgaan met hun goede werk. Dan zal waarschijnlijk niet alleen meer duidelijk worden wat onze opdracht in de kerk is, maar dan zal vooral meer duidelijk worden wat de 'Diaconia Christi' voor ons mensen betekent. En van daaruit zal de diaken zijn missie mogen verstaan. Want volgens mij blijft gewoon staan... dat we weliswaar niet "Christus, Caput Ecclesiae", in persona vertegenwoordigen, maar wel 'Christos, ho diaconos'! En daar ben ik zeer dankbaar voor.

Met hartelijke groet, Rob Mascini